

Ogri ali magjari.

Znano vam je, otroci, da se naše avstrijsko cesarstvo deli na dve polovici: v zahodno in vzhodno. Manjša zahodna polovica obsega avstrijske dežele, to je, vsa kraljestva in dežele, ki so v državnem zboru na Dunaji zastopane. Druga vzhodna polovica pa obsega vse dežele ogrske krone, in te so: kraljevina ogrska, velika kneževina sibinjska (erdeljska), kraljevina hrvatska in slavonska, vojaška krajina in mesto Reka z okolico. Obe polovici skupaj imenujemo avstrijsko-ogrsko monarhijo. — Dežele ogrske krone stojé pod državno upravo Magjarov (izgovori: Madžarov), ki se po deželi tudi Ogri imenujejo.

Glavno mesto Magjarov je Budapešta, ki šteje 259.000 prebivalcev. Pod magjarsko deželno upravo spada blizu do 16 milijonov prebivalcev, a Magjarov samih se šteje le okoli 5 $\frac{1}{2}$ milijona. Drugi so Slovani, Židje in Nemci.

Magjari so tatarskega rodú. Njih prvotna domovina je srednja Azija, a že v teku 9. stoletja so prilomastili do podonavskih pokrajin ter se so naselili v denašnej Moldavi in Besarabiji. Tukaj so se jih posluževali Bizantinci (grški cesarji) v bojih z Bolgari, ter so jih imeli za svoje zaveznike, a ravno o tej priložnosti zjediniли so se Bolgari s Pečenegi, napadli so njihovo nezavarovano deželo ter se je polastili. Morali so si tedaj iskati nove domovine, katero so v nižinah ob srednjem Dunavu in Tise, kjer še dandanes prebivajo, tudi našli.

Najimenitnejši med kralji, ki so v novej domovini pozneje nad njimi vladali, je sv. Štefan, ki je tudi patron ogrske dežele. Magjari obhajajo njegov god dné 20. avgusta; na ta dan je ondu zapovedan praznik. S svetim Štefanom, ki je vladal okoli 10. stoletja, začelo se je na Ogrskem tudi krščanstvo in ravno ta vladar se je smel prvi imenovati kralja, kateremu je poslal papež Silvester II. dragoceno krono od zlatá, ter mu dal nazív „kralj ogrski.“ A pozneje, ko je prišla ogrska dežela pod avstrijskega cesarja, prenesel se je tjá tudi naslov, in tako se naš presvitli cesar še zdaj imenujejo „apostolski kralj ogrski.“

Magjari so večinoma visoke rasti ter še precej ugodne lepote; sicer pa so mongolskega plemena. Daljne svoje sórodnike imenujejo Turke, Laponce, Kalmíke in Čude, a to zaradi tega, ker se pri jeziku vseh teh narodov jednaka sestava besed nahaja.

Za šolstvo in obéno duševno izobraženje se je zadnjih 20 let na Ogrskem mnogo storilo. A vendar je po nekaterih krajih Ogrske šolstvo še jako zanemarjeno; malo šol je in še te so slabo uravnane in slabo obiskovane.

Ogrska dežela je po nekoliko gorata, po nekoliko pa nizka in ravna. Nižava obsega malo ali gorenjo in véliko ali dolenjo ogrsko ravnino, višava pa se loči v alpski in karpatski svet. Vse Ogrsko do malega visí k črnemu morju, le majhen okrajek ónkraj visoke Tatre je naklonjen k baltiškemu morju. Glavna reka ogrske dežele je Dunav, ki se izliva v črno morje.

Posebno zanimiva je na Ogrskem živinoreja; po ravninah redé v velicem številu govejo živino in konje.